

ת ו ר ה ש ב ע ל פ ה

שמש ידע מבואו לה). אמר רבי יוחנן לא
נברא להאיר אלא גלגל חמה כו', וא"כ למה
נבראת לבנה, אלא לקדש בה ראשי חדשים וראשי
שנים כו'. אעפ"כ שמש ידע מבואו, מכאן שאין
מונין ללבנה אלא אם כן שקעה חמה כו', שיהיו
אומות העולם מונין לחמה וישראל ללבנה, החדש
הזה לכם. (פסיקתא רבתי פט"ו)

[לה] החדש הזה לכם, ר' מאיר אומר לי
ולכם היא הגאולה, כביכול אני גפדית
[נפדה] עמכם שנא' (לט) אשר פדית לך ממצרים
גוים ואלהיו, וקבעו החדש הזה לי ולכם.
(שמות רבה פט"ו—ג)

במניינן, ובחשבונן כו'. במניינן ובחשבונן, שאו"ה
מונין לחמה וישראל ללבנה, שנאמר החדש הזה
לכם ראש חדשים. (פסיקתא דר"כ פ"ה מו.)

[לג] החדש הזה לכם, הרואה את הלבנה
היאך צריך לברך בזמן שהיו ישראל מקדשין
את החדש. יש מן רבנין אמרין ברוך מחדש
חדשים. ויש מהם אומרים ברוך מקדש חדשים.
ויש מהם אומרים מקדש ישראל. שאם אין ישראל
מקדשים אותו אין אותו קידוש כלום כו'. ומתי
התחילו ישראל לקדש את החדש, במצרים, הה"ד
החדש הזה לכם. (שמות רבה פט"ו—כד)

[לד] החדש הזה לכם, עשה ירח למועדים

(לח) תהלים קה, יט. (לט) שמ"ב ז, כג.

אלהות וממשלה לשמש כמו שהיו חושבים עובדיה. ובירח אי אפשר לטעות בראות שינויו מדי חדש בחדשו שפעם
יחסר אורו ופעם יוסיף. הוא לכם לחדשי ר"ת הלל רמו שאומרים הלל בר"ת. ובסי צרור המור כאן: וכן רמז החדש
הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם, להרחיקם מחוקי מצרים, כי מצאתי כתוב כי בעבודת המצריים בחלק
עבודת החדשים כתוב שהמצריים אז מונין החדשים וקוראים אותם בשמות עבודתם, והחדש הזה להם ועבודתו
הוא בהיות הלבנה בשלימות אורה ובתקפה, מאז מתחילין מונין החדש ממלוי למלוי, ומתחילין מנין החדשים מעת
הכנסת השמש בראש מזל טלה, והוא החדש שכולו חג להם ועושין לו כבוד בעבודתם מכל החדשים, וראשית כל
דבר רצה הקב"ה לזכות לישראל, ולטהרם ולהסירם מחוקיהם, והתחיל החדש הזה לכם ראש חדשים, הם מתחילין
ממילוי הירח ותוקף אורה, אתם מתחילין החדש בעת מולדתה. וראה לקמן אות מו. [לג] בירושלמי ברכות פ"ט
ה"ג: הרואה את הלבנה בחידושה אומר ברוך מחדש חדשים כו' בתפילה (האיך מסיים בתפלת מוסף של ר"ח)
ריב"ג מקדש ישראל מחדש חדשים. רחב"א אמר מקדש ישראל וראשי חדשים. הרד"ל בשמור"ר כותב: פשט הלשון
[בזמן שהיו] משמעו שבוה"ז אין לברך ברכה זו והוא תימא ונדחק לשבש הנוסח. וכן ביפה תאר כי פ"י או יש
לספק ג"כ אם לברך מקדש ישראל, אבל בזמן הזה אין כאן מחלוקת רק אם מקדש חדשים או מחדש חדשים אבל
על מקדש ישראל אין ספק שאין מברכין. וכן בהרז"ו נדחק לפרש המאמר שמדבר משני מיני ברכות ב"ד
שקדשו ע"פ הראיה וברכת יחידים. והנה לפני כולם נודמנה גירסא מוטעית שגרמה להם כל הבלבול ובשמור"ר
כת"י אקספורד יש נוסח אחר שעל פיו מתורצות קושיות הג"ל: ד"א החדש הזה לכם הרואה את הלבנה היאך
צריך לברך בזמן שישאל מקדשין את החדש, יש מרבתינו אומרים ברוך מקדש חדשים, וי"א ברוך מקדש ישראל
וראשי חדשים, שאם אין ישראל מקדשין אותו אין אותו קידוש כלום. מבואר לפי גירסא זו שאין כאן ג' נוסחאות
של ברכות אלא ב'. והשינוי הוא שבזמן הזה לכ"ע אומרים ברוך מחדש חדשים. אמנם בזמן שהיו מקדשין על
פי ראייה אמרו מקדש חדשים ולא מחדש, או מקדש ישראל וראשי חדשים, כמו בנוסח התפלה שאנחנו אומרים
זכר לזמן המקדש. וכנראה שמי שהוא הוסיף על הגליון על הנוסח מקדש חדשים, מחדש חדשים, ונכנס מהגליון
לפנים וגרם לבלבול כנ"ל. וסוף הלשון: שאם אין ישראל מקדשין כו' יש להביא מכאן מקור למ"ש בתו"ש ח"י
סוד העיבור פ"ב מכמה ראשונים שכתבו שאלמלא תיקן הלל הנשיא את החשבון וקידש כל החדשים למפרע עד
ביאת אליהו היו ח"ו המועדים בטלים מכיון שבטלו הסמוכים, א"כ חסר קידוש ב"ד. ואין מקור לדבריהם, ומדבר
השמור"ר הג"ל יש סמך לדבריהם והכונה שאם אין ישראל מקדשין אותו, הכונה להבית דין שיש להם כח כל
ישראל. וראה ברד"ל כאן. ולשיטת הרמב"ם שם שתלוי בקידוש בני ארץ ישראל אולי הכונה שאם אין ישראל
מקדשין היינו בני ארץ ישראל. וצ"ע. ובשמור"ר כת"י גויארק: הרואה את הלבנה היאך צריך אדם לברך בזמן
שישראל מקדשין את החדש יש מרבתינו אומרים ברוך מקדש חדשים [על הגליון: ויש מהם אומרים מחדש חדשים.
ויש מהם אומרים מקדש ישראל] וראשי חדשים שאם אין ישראל מקדשין אותו אין אותו קדוש כלום. ונראה שבעל
המגיה רצה לתקן הנוסח הכתוב לפנינו שאמרו ברוך מקדש חדשים שצ"ל ויש מהם אומרים מחדש חדשים, כי
הנוסח שלפנינו בדפוס: ברוך מחדש חדשים קודם. ובספרי דרוש טרחו לבאר נוסח הדפוס באופנים שונים. והעיקר
כנוסח כת"י א והדברים פשוטים כמ"ש. [לח] פסיקתא דר"כ פ"ה. ב"ד פ"ו. בתו"ש בראשית פ"א—תקצת.
וירושלמי ר"ה סוף פ"ב. מובא לקמן שפן. מסמך על קרא החדש הזה. ור"ה כה. [לה] לעיל פ"ג—רכב. פ"ו—לט.